

Posamezna številka stane 75 para

Naročnina listu: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inserati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

131. številka

Maribor, dne 16. novembra 1923.

Letnik XV.

Razmere v zunanjem ministristvu

Poleg velikih napak, ki jih dan na dan dela beograjska vlada, so pač menda najtežje one, ki jih je zakrivila v delokrogu ministristva zunanjih zadev. Večkrat smo že pokazali, da je vlada na tem polju brez vsakega cilja in krmila ter se da večkrat zapeljati od raznih strani h korakom, ki lahko povzročijo težke posledice naši državi ali vsaj njenemu položaju ne nosijo nobene koristi. Po beograjskih listih se nobeno ministristvo toliko ne kritizira, kot zunanje in največja samovoljnost vlade se vidi ravno v tem resorju.

Sedaj se mnogo razmotriva po listih o dveh notah in sicer o oni, na bolgarsko vlado radi napada na našega vojaškega zastopnika v Sofiji in glede one, ki je bil predana v Atenah v varstvo grške dinastije. Napadeni vojni ataše v Sofiji je izjavil po napadu, da prihajajo napadalci od gotove strani, ki želi konflikt med našo in bolgarsko državo in da ne kaže, da bi bili to makedonstvojušči. To mnenje zavračajo sedaj nekateri listi kot neresnično in napačno ter mislijo, da se s tako izjavo podtika bolgarskim zemljoradnikom namen, nahujskati našo državo proti današnjemu bolgarskemu režimu. Naš vojni ataše gotovo misli na bolgarske zemljoradnike in ko sedaj sam zunanji minister trdi, da podpira komitase v južni Srbiji tuja nam neprijateljska država, bi bilo pač umestno in potrebno, če bi začeli že enkrat v našem zunanjem ministristvu urejevati odnose z Bolgarijo z največjo previdnostjo in previdarnostjo.

Sedaj se je v parlamentu oglasila opozicija ter vprašala, čemu smo se mi vmešavali v notranje grške razmere, ko bi nam vendar moralo stati popolnoma vseeno, ali grški narod odhodi monarhijo, ali pa proglasi republiko. Minister se je pri tem izgovarjal na našega poslanika Balugdžića v Atenah, češ, da je on kolikor toliko samovoljno nastopal. Ministrov odgovor je napravil vtis, da je vlada v veliki zadregi in da se pri oddaji note v Atenah sploh ni zavedala značaja in posledic tega koraka. Da se potem valji odgovornost na poslanike in druge organe vlade, je pa že stara navada, ki je posebno značilna za nepremišljeno delovanje v ministristvu zunanjih zadev.

Na seji finančnega odbora, ki je razpravljala proračun zunanjega ministristva, so se pa slišale še razne druge kritike in minister je moral prevzeti neprijetno nalogo, da na vprašanja in očitanja zopet enkrat odgovarja. Poslanec Vesenjaka se je posebno zanimal za usodo naših rojakov na Koroškem in Primorskem ter vpraševal, kaj je vlada storila v njih varstvo? Minister je obljubil, da bo na to pozneje enkrat odgovoril in da mu bo v tej stvari pojasnil osebno. Potem je isti poslanec sprožil vprašanje naših izseljencev v Ameriki, povdarjal je, da so naši konzulati v Ameriki nedostatni po številu in zlasti še po kvaliteti. Zahteval je, da pridejo k poslaništvu ljudje, ki poznajo razmere izseljencev in razmere v njih krajih. Vprašal je tudi, če je res, da imamo na raznih važnih mestih v raznih državah za zastopnike ljudi, ki ne znajo niti jezika dotičnih držav. Vsa ta vprašanja so spravila ministra v očitvidno zadrego in dajal je samo indirektna odgovora.

Glede naših izseljencev in narodnostnih manjšin zasluži naša vlada vso kritiko in grajo. Zunanje ministristvo očitvidno v varstvo naših rojakov ničesar ne stori in nima o njih položaju niti pravega pregleda, podatkov in pa materijala, s katerim bi se dalo nastopiti na merodajnih mestih. Če Beograd ne vidi, kako najbližji in dobri sosedje Grki in Rumuni postopajo s srbskim življenjem na svojem območju, potem si seveda ne moremo predstavljati, kako naj taka vlada skrbi za Slovence in Hrvate pod oblastjo Nemcev in Italijanov. Ameriške Jugoslovane je skušala z raznimi in tudi pravnimi sredstvi pridobiti za proslavo današnjega režima. Izdala je ogromne svote za tozadevno propagando, pošiljala je v Ameriko raznovrstne agitatorje, a naš življenj še od nje ni imel nobene koristi. V izseljeniški komisarijat je poslala Etbina Kristana, da ga nagradi za razne usluge, a danes vemo smo to, da se zanj izdaja dosti denarja, ni pa znano, kaj in kje on dela.

Nepotrebna ustanova zunanjega ministristva je tudi presbiro, o katerem se je ugotovilo, da je popolnoma neorganiziran. Po raznih mestih ima ta presbiro svoje postojanke, a nikjer ni videti, da bi te kaj delale. — Presbiro pa je za delo tudi radi tega nesposoben, ker je pravo zavetišče vlad. protežirancev, ki nimajo ne volje in ne sposobnosti za pravo delo. Opozicija je sedaj ponovno zahtevala, da se presbiro popolnoma reorganizira in namestijo v njem sposobne častnikarske moči z natančno oddeljenim delokrogom. Pri naših poslanstvih je vse polno nepotrebnih nastavljenecv, nikjer pa ne najdemo gospodarskih zastopnikov ali atašev, ki bi se morali po zahtevi opozicije prideliti vsakemu poslaništvu. Če bo vlada tej upravičeni zahtevi ugodila, se seveda veliko vprašanje in če ji tudi ugodil, se je treba zopet vprašati, ali bo urejeno to tako, da bo nekaj koristi od tega. Najbrž ne. Ko je poslanec dr. Hohnjec zahteval, da se v komisijo za pogajanja z Avstrijo pridelijo

tudi Slovenci kot poznavalci najbolj zainteresiranega dela države, je minister trgovine Kojič odgovoril, da ne more v take komisije z nekdanjimi neprijateljskimi državami pošiljati ljudi, ki so bili nekdanj podaniki teh držav. Ta ministrova izjava nas označuje za državljane neke nižje vrste ter si drzne trditi, da znajo samo Srbi dovoljno zastopati naše kraje. Kakor trgovinski minister, tako mislijo vsi predstavniki današnjega režima in zunanji posli so izključno srbsko domena.

Po mnenju trgovinskega ministra in tudi po mnenju večine Beograda bi se noben Čehoslovak ali noben Poljak iz bivše Galicije ne smel pogajati z avstrijsko republiko, ker je nekdanj bil državljani Avstrije. Bivši avstrijski vseučiliški profesor Masaryk bi ne smel zastopati svoje države napram Avstriji. Beneš tudi ne. Mi dvomimo: ali je ta človek še pri zdravi pameti ali pa je srbski centralizem postal že tako predrzen, da se ne sramuje že prav ničesar več. Kojičevo pismo je dokaz balkanizma, ki je postal nevaren celokupni evropski kulturi.

Ni čuda, da pada naš ugled, ker svet precenjuje našo vrednost in naše razmere po ljudeh, ki nas zastopajo. Če minister sedaj še toliko napak pripozna ter obljubi zboljšanje in preureditev, kaj vse to pomaga, ko se pa predstavniki režima strinjajo s pismom ministra Kojiča. Dokler centralistični režim ne pade, ni pričakovati zboljšanja in odpomoči.

Politični položaj.

Stara italijanska igra. Italijanski odpravnik poslov Sumonte pogosto obiskuje naše notranje ministristvo in kakor doznava »Jutarnji list« se vršijo razgovori glede posameznih točk rapalske pogodbe. Italijanom se je bilo posrečilo speljati naše diplomate tako daleč, da so pravočasno prezrli in še le sedaj vidijo, da je tekst rapalske pogodbe eno, zemljevid, ki ji je priložen, pa drugo. Pri sestavljanju pogodbe so naši zastopniki ali spali, ali je bilo pa vse zvezano proti nam v italijansko korist. Pogodba ima vse dolžnosti naše države do Italije podrobno po točkah navedene, dočim so dolžnosti Italije do nas samo splošno določene in označene. Sedaj Italijani naše obveznosti tirjajo in razmotrivajo do pičice natančno, kar pa mi od njih zahtevamo, pa zavračajo, češ, da v tekstu pogodbe ni tako mišljeno. — Najvažnejši je pa zemljevid, ki je priložen pogodbi kot njen sestavni del. Na tej karti je meja med Italijo in Jugoslavijo od Triglava do morja, s to začrtano mejo se tekst pogodbe ne strinja. Kar so podpisali naši in italijanski zastopniki, Italijani seveda z veseljem, ker je karta v njihovo korist, naši strokovnjaki, delegati in predstavniki vlade pa te karte niso niti pregledali, temveč kar na slepo podpisali! Danes se mi opiramo na tekst pogodbe, Italijani se pa držijo karte z motivacijo, da je ona važnejša in merodajna. Beograjska diplomacija je po svoji nesposobnosti in brezbriznosti skuhala lepo kašo. Če ostanejo Italijani trdovratni, kam naj gre Beograd s tem sporom glede karte in teksta? Saj bi se vsi smejali in vprašali: Ali poprej niste imeli oči v glavi?

Kako mislijo izvesti parcelacijo. Povodom v notranjem ministristvu izdelanega načrta za parcelacijo Hrvatske in Slovenije pravi zagrebški »Jutarnji list«: V vladi je bila struja, ki je upala na uspeh, a je šla za tem, da se likvidacija pokrajinske uprave v Hrvatski in Sloveniji odloži na nedoločeni čas, da bi se narod v teh krajih med tem časom popolnoma opredelil v smeri narodnega in državnega edinstva. Ta akcija v vladi je izgledala uspešna, četudi celi ministrski svet ni bil nikdar edin v tem pogledu. Sedaj pa cela ta stvar po situaciji, ki vlada v državi in po smrti Stojana Protiča dobiva čisto drugo formo. Danes se lahko vsa politična mnenja delijo na dve močni skupini, od katerih pa ima vsaka zopet posebne manjše grupe s posebnim pogledom in mnenjem o izčiščenju situacije. Odločnosti vlade za izvršitev parcelacije je v Beogradu nekje pozdravljena, drugod telorirana, a v glavnem nikjer v Beogradu s posebnim tonom zavračana. Vzrok je v tem, da se hoče na vsak način ustvariti nova situacija in rešiti srbsko-hrvatski spor, pa najsi to tako ali tako. Demokrati-desničarji so izrazili svoje stališče v treh točkah, katere prinašajo beograjske »Novosti«. — Te tri točke so: sestava koncentracijskega kabineta na principu paritete vseh strank, potem vlada čistih rok z dr. Jovanom Cvijičem, kot neutralnim človekom od imena in poštenja na čelu ali pa — vojaška diktatura.

Med tem ko demokrati-desničarji s temi tremi alternativami skušajo obdati politično obzorje, je pa pri radikalih in nekaterih drugih, ki so bližje in dalje idejam Protiča, nastala misel in načrt, ki zahteva rešitev krize v neki srednji smeri, ki pa nima nobene zveze s takozvano »srednjo linijo«, ampak stoji v tem, da se narodna kriza reši sicer na temelju vidovdanske ustave, a vendar v korist nezadovoljnega narodnega

elementa. V tej struji je tudi nekaj politikov, ki so v sami vladi. Ta akcija pa še ne nastopa vidno, ker njeni činitelji nočejo priti v nasprotje z danes še prevladajočimi člani vlade in radikalne stranke, ki zagovarjajo točno izvajanje vidovdanske ustave v korist principa Velike Srbije. — Nadalje razlaga list, da se politiki raznovrstnega naziranja posvetujejo in pogovarjajo med seboj, kako bi se našla podlaga, da se enim in drugim ustreže, pridobi čas in med tem pripravi enemu ali drugemu naziranju trdna podlaga. — Naravnost in odkrito noče nihče nastopiti, ne v korist principa Velike Srbije in ne v korist nezadovoljnega narodnega elementa. Zato bodo začeli parcelirati Hrvatsko in Slovenijo, a v Zagrebu bodo pa še ustoličili neko politično osebnost, ki bo nad velikimi župani kot posebna višja inštanca. Ta osebnost bi markirala bana in če bi ta institucija dobro vplivala na razpoloženje v Hrvatski, bi bilo to prav velesrbski in pa pomirljivejši vladni skupini.

Proti redukciji sodnega osebja v Sloveniji. Ko so na seji druge sekcije finančnega odbora razpravljali o proračunu pravosodnega ministra, se je pokazalo, da je finančni minister brez vrednosti in sodelovanja činitelj v justični upravi reduciral sodno osebje. Kjer je sodstvo že itak na tleh, tam se je največ reduciralo. Z redukcijo je posebno prizadeta Bosna in Vojvodina, od koder se že dolgo časa čuje, da sodišča ne funkcionirajo in da so manj kot par let stari sodniški spisi že velika redkost. Velika redukcija se je izvršila tudi v Dalmaciji, na Hrvatskem je pa reducirano za 20 odstotkov. Ogorčena borba za redukcijo in proti njej se je vršila pri razpravi o proračunu za Slovenijo. Srbijanski in vojvodinski demokrati in radikali so hoteli reducirati kar vseppek od podpredsednika deželnega sodišča v Ljubljani do zadnjega paznika in predlagali 25 odstotno redukcijo. Tej nakani se je odločno uprl poslanec Vesenjaka, ki je naglašal, da je Slovenija še edina dežela v državi, kjer vlada pravna varnost, a namesto, da se obstoječe štanje vsaj ohrani, če se že ne more zboljšati, se stremi za tem, da tudi pravosodje v Sloveniji pade na nivo Macedonije. Pri vseh sodiščih v državi imamo ogromne zaostanke. Posledica tega je kakor je povedal radikal iz Črne gore, da sede ljudje zaradi pomanjkanja sodnikov po več let v ječi, ker ne pridejo njihovi slučajji do razprave. Slične razmere vladajo tudi v Srbiji. V Bosno so poslali sodnika wranglovca, o katerem nihče ne, kakšne študije da ima. V Vojvodini je ogromno število neresenih civilnih pravnih, vsled česar trpe ljudje ogromno gmotno škodo, ne da bi omenjali pravne nesigurnosti in ničeve zaščite osebne svobode. Zato izjavlja poslanec Vesenjaka z ogorčenjem, da ne da kršiti naših rednih sodnih razmer, ker bi to pomenilo elementarno gaženje osnovnih pravnih zahtev. Slovenska sodišča so še danes na višku, tako, da zahtevajo celo srbski trgovci obravnave svojih spornih slučajev pri slovenskih sodiščih. Poslanec Vesenjaka izjavlja, da ne bo več sodeloval, če se izvrši tak nečuvven atentat na slovenska sodišča in je zahteval od ministra tozadevne precizne izjave, če mu je kaj na tem ležeče, da se vsaj v eni pokrajini države ohrani pravni red. Po govoru poslanca Vesenjaka je minister apeliral na člane sekcije, naj bodo obzirni. Referent pravosodnega ministristva za Slovenijo dr. Kavčič je s poslanecem Vesenjacom popolnoma soglašal. Z ozirom na energičen nastop poslanca Vesenjaka je sekcija svoj že storjeni sklep glede 25 odstotne redukcije umaknila, nakar j bil proračun za pravosodje v Sloveniji sprejet z malimi izpremembami in sicer: število avskultantov se zniža od 42 na 36; število kancelijskih oficijalov od 65 na 60; kancelistov od 70 na 65; pisarniških uradnikov ob 64 na 60; slug 122 na 108 in oficijantov od 95 na 90. Celokupno ostane okoli 1050 oseb na mesto dosedanjih 1140. Pripomniti je treba, da večina od teh 90 reduciranih mest že doslej ni zasedena.

»Bratstvo« v prosveti. Glede izdatkov prosvetni centrali je poslanec Vesenjaka (Jugoslov. klub) kritiziral sestavo in delo prosvetnega sveta. Ta sestoji doslej iz samih srbijanskih profesorjev in učiteljev, ki ne delajo nič, pač pa dobivajo lepe dnevnice. Minister je odgovoril, da je že sestavljen zakon, s katerim se ta svet razširja. Ravno tako je poslanec Vesenjaka kritiziral štipendije. Minister je sicer trdil, da se uporabljajo štipendije tudi za slovenske in hrvatske dijake v enaki meri, vendar je ugotovljeno, da vlada še vedno režim, ki ga je vpeljal Svetozar Pribičević in da dobivajo mastne štipendije v švicarskih in francoskih frankih skoro izključno srbski dijaki. Pri postavitvi razne pomoči je minister sprejel za znanstveno društvo za humanistične vede in za društvo za zgodovino in narodopisje novo postavko, v kateri daje sramotno svoto 50.000 D obema društva skupaj, namesto 125.000 dinarjev, kolikor je zahteval kot minimum poslanec Vesenjaka. Pri tej postavki je bil nadalje sprejet predlog, da se dajo mnogim srbskim, doslej še popolnoma ne znanim umetnikom večje podpore, dočim slovenski umetniki niso do-

bili ničesar, razen komponista Vilharja, ki mu je dovoljenih 12.000 dinarjev.

Milijoni za Srbijo, za Slovenijo nič. Pri razpravi o proračunu kmetijskega ministrstva so poslanci Srbije pokazali svojo pravo barvo. V imenu vseh centralističnih poslancev je govoril radikal Jeličič, ki je imenoval Srbe »osvojače«, ki imajo pravico živeti na stroške osvojenih ali premaganih. V tem smislu je delovala tudi glasovalna mašina finančnega odbora, složni radikal, demokrati in kmetijci Puceljeve vrste, ki so sprejemali težke milijone za same naprave po Srbiji. Po srbskih krajih se bodo nasajevali vinogradi, dočim pri nas leži vino v kletih, ker se vlada ne briga za izvoz, po Srbiji odpro celo vrsto kmetijskih ustanov: šol, žrebnarj, zadrug, društev itd., v naših krajih pa brez pomoči to propada, kar je od poprej ostalo. Poslanec Jugoslovanskega kluba dr. Kulovec je naglašal, da si pustijo Srbi vse od prečanov plačati, dokler ne bodo vse izmозgali, da pa mi nismo dolžni na korist Srbov gospodarsko pomagati.

Zakaj so radikali proti volji Nemcev odstopili Zombolj? Na držanje vlade ob priliki razmejitev z Rumunijo je vplivalo razpoloženje vojvodinskih radikalov, ki so zelo nezadovoljni s politično smerjo radikalnega kluba ter se upravičeno pritožujejo, da imajo večji vpliv na vlado — Nemci in Turki, kakor pa vojvodinski radikali, dasi oni tvorijo najmočnejšo skupino v radikalnem klubu. Osobito so nezadovoljni radi izvedbe agrarne reforme, kjer se vlada ni ozirala na njihovo mišljenje, temveč je delala na svojo roko. Radi tega so zapretili, da bodo izstopili iz radikalnega kluba ter osnovali poseben klub vojvodinskih radikalov, česar se je pa vlada tako ustrašila, da je začela proti Nemcem ostrejšo nastopati. Upravičeno so Vojvodinci očitali vladi, da s svojo popustljivostjo napram Nemcem in Madžarom teh narodnih manjšin ni pridobila za patrijotizem, pač pa je ta popustljivost glavni vzrok vedno huje še razvijajoče identitetske propagande. Zelo nezadovoljni so Vojvodinci s parcelacijo Vojvodine, ki se je razdelila na tri oblasti, od katerih imajo dve sedež v Srbiji in v Beogradu, kar je naravni povod protežiranju Srbijancev, ki se vedno bolj vrivajo v razne urade v Vojvodini ter širijo po njih pristno srbsko korupcijo. V Vojvodini se vedno bolj širi mnenje, da so tudi oni pravi prečani, katere smatrajo Srbijanci za pripraven eksploatacijski objekt.

Po svetu.

Umor bivšega bolgarskega ministra Duparinova. Zadnjič smo poročali po bolgarski uradni vesti, da je bil bivši minister Duparinov ubit med eskortiranjem v večletno ječo, ker je skušal pobegniti in se na klic ni ustavil. To uradno poročilo je čisto podobno onemu o smrti Stambolijskega, ki naj bi bil že tudi kot ujetnik pokušal bežati. Kakor ob koncu Stambolijskega, tako se doznava sedaj tudi o smrti njegovega tovariša Duparinova, da bolgarska vladna poročila niso resnična, temveč, da sta oba storila smrt po zločincih, ki so nad sodnijo, a se od vlade prikrivajo, ker so režimu potrebni. Tajna organizacija komitov iz Makedonije in skrajnih bolgarskih šovinistov je sklenila umoriti vse važnejše osebnosti zemljoradniškega pokreta in to se tudi izvaja. Člani te organizacije so na najstrašnejši način ubili vodjo Stambolijskega in sedaj tudi Duparinova niso hoteli pustiti pri življenju, četudi je bil obsojen na večletno ječo. Vlak, ki ga je vozil v sofijško ječo, se je spotoma naenkrat ustavil, Duparinov je moral izstopiti, pred vlakom ga je čakalo nekaj vojakov, ki so ga — ustrelili.

Oproščen morilec. Morilec bivšega bolgarskega ministra in poslanika Rajko Daskalova je bil v Pragi po storjenem zločinu dne 25. avgusta aretiran in obložen radi umora. Morilec je mlad bolgarski šovinist Nikolov, ki se izdaja za študenta, a je gotovo oficir in agitator bolgarskih predstavnikov današnjega režima. Nikolov je bil v Pragi postavljen pred poroto, kjer se je pri razpravi izgovarjal, da je bil samo organ in izvršilna moč tajne organizacije, ki je Daskalova kakor tudi druge voditelje bolgarskih zemljoradnikov obsodila na smrt. Praška porota si je ta zagovor osvojila, zankala vprašanje na umor in tako je bil morilec oproščen. Ker je ubijal brez orožnega lista, je bil za svoj zločin obsojen samo na 48 ur zapora. Ta oprostila razsodba dokazuje, kake zaslonbe uživajo teroristične šovinistične organizacije. Oproščen morilec bo iz Češke izgnan, šel bo pa v Bolgarijo, kjer bo gotovo proslavljen in nagraden kakor drugi ubijalci bolgarskega delovnega ljudstva.

Pred republikanskim preobratom v Grčiji. Razni listi naglašajo, da se Venizelos ne mara vmešavati v vprašanje izpremembe ustave pred volitvami v parlament. Vprašanje naj bi se rešilo legalnim potom. Po njegovem mnenju bodo stopili liberalni venizelisti v volilni boj s programom odprave monarhije. Polkovnik Plastiras in predsednik vlade Gonatas se nista sporazumela o tem, ali naj ostane kralj v Grčiji za časa volitev ali ne.

Spori med Grki in Turki. Atenski listi pišejo o različnih ukrepih, ki jih je Turška podvzela proti Grkom. Ne samo, da turška vlada ni v smislu lausannske mirovne pogodbe proglasila amnestije, ampak še nadalje preganja Grke, ki so bili na otoku Prinkipo aretirani, so bili prepeljeni v ječo v Jalovu. Sekvestracija premičnega in nepremičnega imetja odsotnih Grkov se še naprej vrši. Sedaj se je enako začelo postopati z imetjem grških državljanov. — Turški tisk pa Grkom ne ostaja dolžan ter iz naša raznovrstno grško nasilje nad muslimanskim življenjem, ki prebiva na grškem ozemlju.

Pred volitvami na Angleškem. Angleški parlament bo te dni razpuščen in nove volitve bodo razpisane s 6. decembrom. Volilna parola vladne stranke bo tarfna politika v zaščito domače industrije in dajanje prvenstva produktom britanskih dominijev. Volilna parola liberalne stranke bo: svobodna trgovina. Ker je bil sedaj dosežen sporazum med Asquithom in Lloydom Georgem, bo liberalna stranka pri volitvah nastopila kot ujedinjena stranka. Delavska stranka še ne navaja vseh svojih volilnih parol, gotovo pa je, da bo med njimi tudi progresivni davek na kapital.

V Argentini mečejo meso proč, v Evropi pa ljudje stradajo. Argentinija z zelo razvito živinorejo je poprej lepe dele sveta zalagala z mesom, sedaj je pa izvoz mesa prenehal radi prevelikih transportnih stroškov, nastalih vsled različnih valut, carine in trgovinske politike posameznih držav. Časopisje javlja, da je sedaj več argentinskih pokrajin začelo klati do dveletno govedino, da se meso meče proč in zakopava ter samo koža prodaja. Lani so ameriški farmerji sežigali žito, letos se zakopava meso, milijoni pa stradajo in umirajo v pomanjkanju letos in lani, ker je gospodarstvo sveta razdeljeno na »zmagovite« in »premagane« države, katere gospodarstvena razdelitev pa še vedno obstaja, četudi se vedno bolj kaže škoda in poraz »zmagovalcev«, kakor tudi »premagancev.« Ta politika kaže, da svet ni več normalen.

Beograjsko pismo.

Beograd, 14. novembra.

Po smrti Stojana Protiča se v Beogradu ni zgodilo kaj posebnega. Velika politika spi. Glavni parlamentarci so se odpeljali v Varšavo. Stari Nikola Pašić — »čiča baja« — boleha. Že več dni ni zapustil sobe. Čuti se trudnega in prijema ga omotica.

Zadnjič čas je doživel zopet eno »aferico«. Kakor znano, kraljevi dvor ne plača nikake carine za stvari, ki jih naroča v tujini. Te ugodnosti stari Pašić po zakonu ne uživa, dasiravno smatra, da je nad kraljem. Da bi se izognil plačanju carine, je naročil v inostranstvu fino pohištvo na račun kraljevega dvora. Ko je pohištvo dospelo, ga je dal Pašić zapeljati v enosvojni palači. Pohištva je bilo štiri vagoni. Tako si je Pašić zopet prištel več milijonov. A imel je smolo. Na dvoru ta afera ni ostala prikrita. Za njo je baje doznal celo kralj.

Afera bivšega pravosodnega ministra dr. Laza Markoviča vzbuja tu vedno več prahu. Kmetijski poslanec, radikal Mita Ranković je te dni pismeno predložil radikalnemu klubu obširen material proti Markoviču.

Glavne točke te obtožbe so: 1. Minister Marković je prodajal z velikim osebnim profitom tovarne sladkorja na Čukarici pri Beogradu; 2. neki Mrvič je zloupotrebil velike svote denarja kot državni uradnik. Moral bi v zapor, a minister ga je vzel v zaščito. Šlo se je za težke milijone; 3. Mrvič je Markoviču zgradil brezplačno lepoto; 4. v njegovem volilnem okraju je razdelil Marković tik pred volitvami med volilce 1 milijon državnega denarja; 5. oddajal je koncesije za tovarne špirita in pri tem zaslužil velik svote; 6. ukinil je sekvester čez imovino židovske banke iz Budimpešte; 7. očita se mu zloupotreba pri prodaji klavnice v Vel. Plani itd. Ranković ima v rad. klubu lepo število poslancev na svoji strani.

Sekcije finančnega odbora bodo proračun dovršile prihodnji teden. Nato bo plenum fin. odbora razpravljal o proračunu. Danes je gotovo, da vlada ne bo dobila do Novega leta odobren proračun. Radi tega bomo dobili še enkrat dvanajstine in sicer za januar, februar in marec 1924. Vladni proračun pa bo v razpravi gotovo celo zimo v finančnem odboru in plenumu zbornice.

Razdelitev Slovenije in Hrvatske na oblasti se bo torej vendarle izvršilo že leta 1924. Računi se, da bodo volitve v oblastne skupščine v Mariboru in Ljubljani že meseca februarja ali vsaj marca 1924. Do tega zaključka so prišli radikali radi tega, da se vprašanje, li se ustava revidira li ne, čimprej reši. Radikali Pašičeve linije stojijo na stališču, da z nameravanimi oblastmi itak ne bo šlo in da bo prej ali slej moralo priti do revizije ustave v smislu avtonomije in federacij.

Zakulisna borba za velikožupanska mesta v Ljubljani in Mariboru se je zopet pričela. Dokler se ne izvrši radelitev Slovenij na oblasti, namerava vlada namesto kraljevega namestnika določiti nekega »gerenta«, ki bo vodil volitve. Ta gerent bi imel v rokah Ljubljano in Maribor. Dr. Žerjav je bil v Beogradu in je skušal prepričati vladne kroge, da bi za gerenta nihče drugi ne bil boljši, nego Baltić. A danes se je pripeljal s salonskim vozom iz Ljubljane v Beograd znani »cesar Janez« — Ivan Hribar. Njemu so se porajale želje po uniformi kraljevega namestnika, ki jo ima shranjeno v omari. Hribar danes intrigira proti Baltiću, Sveteku in Kremenšeku. Tudi mariborski Ploj mu ne prija. Radikali v Slovenijo so vsled svojih koruptivnih afer izgubili tu ves ugled. Poleg tega pa še drug drugega denuncirajo.

Posebno značilno je, da se voditelji srbskih radikalov vrlo zanimajo za radikale v Sloveniji. Lastni »pristaši« so poslali vodstvu radikalne stranke v Beograd obširen material glede znanih afer dr. Pfeiferja, Slanovca, Müllerja, Lukana in drugih. Zbog tega je dobil Pfeifer modro polo. Celo izvleček akta o Slanovčevi kupčiji z vojaškimi barakami v Mariboru ima v rokah odličen član vlade. Glede Müllerja je znano, da »deluje« z italijanskim kapitalom. V kompaniji je

Müller z najgršimi Lahji, ki so zakrivali, da smo Slovenci na severni meji tako slabo odrezali. Najhuje je udarila mariborske radikale znana Šiftar — Švikaršičeva afera. Falsifikacija Šiftarjevega podpisa je tako vplivala na treznejše radikale, da je mariborski oblastni odbor NRS izgubil tu vso svojo veljavo. Korupcija in lumparije nimajo nikjer dolgo veljave.

Zbor zaupnikov SLS v Ljubljani, popolna sloga v naših vrstah ter krepka volja še nadalje se boriti za avtonomijo in proti korupciji, je napravil v Beogradu velik vtis.

Jasno je kot beli dan, da je že večina naših državljanov prišla do prepričanja, da bo velika naša država še le tedaj srečna in zadovoljna ter trdna na zunanji in znotraj, ko pade Pašičev sistem ter z njim centralizem in korupcija in ko bo država avtonomistično urejena.

Onevne novice.

Cerkvene novice. Lavantinska častna kanonika sta postala gg. Jožef Cerjak, dekan in mestni župnik v Sl. Bistrici ter Martin Meško, zlatomašnik in župnik na Kapli pri Radencih. Konzistorijalnim svetovalcem je imenovan g. dr. Fr. Kovačič v Mariboru, duhovnik svetovalcem pa gg. župniki ozir. dekani: Karol Kumer na Prihovi, Jožef Janžekovič pri Sv. Lenartu v Slov. gor., Martin Medved v Braslovčah, dr. Valentin Mortl, v Mariboru, Anton Novak v Gornjem Gradu in Anton Stergar v Mariboru.

Župnijo Stranice v konjiški dekaniji je dobil č. g. Ivan Atelšek, kaplan pri Veliki Nedelji. Inštaliral ga bo deč. g. arhidijakon konjiški v Stranicah dne 1. januarja 1924. — Župnija Devica Marija v Puščavi je podeljena g. Karolu Hüttner, provizorju istotam. G. Karol Hüttner je koroški begunec.

Še par duhovniških vesti. Župnijskim upraviteljem pri Sv. Trojici v Halozah je imenovan g. vojni kurat Franjo Jazbinšek. Župnijo Pišce je dobil tamošnji provizor g. Franjo Toplak, ker je g. Lom resigniral. G. župnik v Pamečah Anton Kuher je stopil v kartuzijanski red v Pletterjah in za soprovizorja je imenovan g. kaplan iz Starega trga Mesner. Župnijo Frankolovo je dobil tamošnji provizor g. Venčeslav Čeh, ki je bil že kaplan v Šoštanj, a je koroški begunec. Kot duhovna pomočnika za Sv. Trojico v Halozah sta imenovana gg. bivši vojni kurat Mlakar in Nadrah.

Združitev dveh škofij. Baranjska škofija se bo združila. Posle baranjskega škofa bo prevzel djakovski vladika dr. Akšamovič dne 1. dec. t. l.

«Tabor» je postal tožarski šolarček. V svoji onemoglosti se je zatekel «Tabor» k tožarenju in je dne 15. t. m. priobčil apel na škofa dr. Karlna. V apelu obkłada škofa z vsemi klečeplaznimi titulaturami in ga dela soodgovornega za pisavo «Straže» in «Gospodarja». Šolarjem okrog «Tabora» povemo, da sta «Gospodar» in «Straža» neodvisna lista in ne nosi radi njiju lavantinski vladika nobene odgovornosti. «Tabor» se pač jezi radi tega, ker smo parkrat pokazali v pravi luči učiteljsko deteljico: Knafliča, Sabatija in planinca Kocbeka, ki so seve v očeh šolarja «Tabora» najbolj zaslužni možje v Sloveniji. «Tabor» ni ovrgel niti ene naših trditev, ampak samo trdi, da lažemo in blatimo, akoravno so vsi Polskavčani videli od Sabatija posekana drevesa in je po celi Gor. Polskavi znano, da je ravno staroavstrijski skoz in skoz nemškutarski obč. odbor imenoval g. Sabatija častnim občanom. Staroavstrijski nemškutarji niso nikdar radelejevali častnih diplom med slovenske narodnjake, ampak med svojo nemškutarsko žlahto. Glede Kocbekovih nezalug pa smo že več kot dovolj pisali in so znane po celom gornjegrajskem okraju. Kako pa sam gospod radvanjski nadučitelj Knaflič sodi o dr. Reismanovi rezanici po «Taboru» in «Jutru», naj pokaže javnosti pismo, koje je prejelo od njega uredništvo «Straže» in ki se glasi: «Cenjeni gospod urednik «Straže» v Mariboru. Kot nasprotnik napadov po časopisih Vam naznanjam, da notica v «Taboru» (zadnja številka) ne pohaja od mene. Kdo je priobčil to poročilo, ne vem, iz Radvanja se to ni zgodilo. Spoštovanjem Knaflič l. r. Radvanje, dne 14. novembra 1923.» S svojim šolarskim tožarenjem se je slamnati mož dr. Reisman že tolikokrat osmešil in tudi tokrat.

Delo ovaduhov v Mežiški dolini. Zadnjič v našem listu in pa v »Slovincu« opisana aretacija v Guštanju je ogorčila vse poštene ljudi proti dobro znani fašistovski naduti, zahrbtni in predrzni klici, ki se je sedaj radikalnila, a še ima vedno odprte predale pri policajdemokratskem »Taboru.« Radikaliji v Guštanju sta, kakor že omenjeno, na poti gg. Kuher in Gradišnik in zato ne bo težko sklepati in razumeti, kako sta prišla ta dva za teden dni po nedolžnem v zapor. Več tednov poprej je bil zaprt neki delavec, ki je zaposlen sicer v Kamniku, doma pa je v Vuzenici, radi osumljenja komunistične propagande in samo ovaduhi so lahko preskrbeli, da se je preganjanje raztegnilo tudi na njegove znanke in končno na Kuherja in še dva druga, ki ga niti ne poznajo. Značilno za preganjanje po ovaduhski vsposobudi in sodelovanju je tudi to, da se je g. Kuherju kot obtežilno vstelo par knjig, ki so se našle izposojene pri nekem delavcu. Ta strašno nevarna literatura je: »Starostno zavarovanje kmečkega ljudstva« od dr. Kreka in pa »Ustava sovjetskih republik«, ki jo je pred leti izdala Socialna Matica v Ljubljani.

Strpljivost »pravoslavja« Pravoslavje je zaneslo tudi v Slovenijo to zlo, da se naša napredna inteligenca po mestih ogreva za pravoslavno vero samo radi tega, da se zakonci ločijo po pravoslavju in nato sklepajo pravoslavne zakone. Takih slučajev imamo vse polno v Mariboru. Da pa popravljanje bolj drži, srbski pop katoliške usko-

ke še enkrat krsti in sicer na ta način, da ga potunkne trikrat v vodo v velikem čeburu. Veljavnosti katoliškega krsta ni nikdo doslej odrekal, samo gg. pravoslavni popi so se lotili tega posla in uganjajo z drugim krstom pravi humbug. S takim postopanjem se smešijo obredi in take-mu smešenju obredov se zamore podvreči pri nas samo kak napreden inteligent. Bogzna od kakšnih absurdnosti se še bo povzpela liberalna inteligenca, ako še bo državna oblast dolgo trpela to balkansko kramarijo s popravoslavljem, drugim krstom in ločitvijo zakonov.

Kako postopa rumunski konzulat s svojimi državljani. Na rumunskem konzulatu v Zagrebu vladajo uprav balkanske razmere. Avstrijska vojska je leta 1914 udrila iz Bukovine v Besarabijo in pri umiku pred rusko vojsko so vojaki ugrabili v selu Strojeste, okraj Hotin, 16letno devojko Eleno Iften, rumunske narodnosti, ter jo odvedli seboj. Dekle je prišlo skozi razne jetniške tabore kot Thalerhof itd., kot ruska ujetnica z večjim transportom drugih ujetnikov v jeklarno pri Guštanju, kjer je delala v tovarni. Ob prevratu so drugi ujetniki odšli nazaj v domovino, to dekle pa je ostalo tudi po preobratu v imenovanem podjetju, ker zaradi negotovosti, komu bo pripadla Besarabija, ni mogla v domovino, ker ji nobena oblast ni hotela pomagati in si sama ni mogla nabaviti za vrnitev potrebne denarja. Konec koncev pa je dekle le prišlo v stik s sorodniki v domovini in ti so ji poslali za vrnitev potrebne dokumente (domovnico, potrdilo o ugrabljenju s strani avstrijskih vojakov itd.), kar je zahteval rumunski konzulat v Zagrebu, kamor se je begunka med tem obrnila za pomoč. Dekle, vzradoščeno, da ji bo enkrat po tolikih letih vendar omogočen povratek v domovino, pošlje vse te stvari v Zagreb s prošnjo, da ji rumunski konzulat preskrbi prosto vožnjo od Zagreba v domovino — do Zagreba bo plačala pa sama. V svoje razočaranje in obup pa je prejel a Iften od konzulata pismo, v katerem ji konzulat javlja, da je prejel vse poslane dokumente in da je takoj pripravljen izdati ji »svedočbo«, toda le pod tem pogojem, da plača vse stroške potovanja sama iz lastnih sredstev, »pošto ovaj konsulat za ovake svrhe nema razpoloživog fonda.« To je modrost slavnega kraljevega rumunskega konzulata! Bedna mlada ženska brez premoženja, katera se od zgodnje mladosti preživlja od dneve v tujini, kamor je bila vržena vsled tuje krivde, naj si sama plača vožnjo od Guštanja do Hotina v Besarabiji. To je višek modrosti in balkanske človekoljubnosti in osvetljuje pravne razmere v Rumuniji sami več kot dovolj. Dekle je obupan! Tovarna jo je kot inozemko in vsled bolevnosti morala odsloviti iz službe, zima je pred durmi in ona na cesti. Zateklo se je na občino po pomoč. Občina bo prevzela sedaj nalogo, da nauči slavni rumunski konzulat spoznavati domovinske zakone in spoštovati pravice lastnih državljanov. Dekle bo uradno poslano na konzulat v Zagreb in konzulat se bo moral nadalje brigati za njeno inostradacijo v domovino na podlagi v zapadni Evropi še veljavnih mednarodnih domovinsko-pravnih odnošajev. Res, lepo izgleda zastopništvo Velike Rumunije, ki ni nikdar sita tuje zemlje, da ga mora slovenska gorska občina učiti brige in varstva njegovih podanikov.

Iz krogov najbednejših. Ravno tako kakor delavci, železničarji, nižji uradniki in nižji sloji sploh ali kakor vlastodržni mogotci pravijo »prostačina« željno čakajo boljšega življenja, tako čakamo tudi mi invalidi, ki smo menda najbednejši med bednimi boljšega življenja, kakršnega smo vredni in ki bi nam ga država iz kulturnega ozira in po božji pravici morala dati. Ne glede na to, da si invalid z eno roko ali nogo ne more s težkim delom služiti kruha, ampak iz čustva, da si čisto gotovo ne bi dal največji siromak odrezati roke za milijone, bi nam morala nuditi vlada več obzirnosti in boljšo pomoč. Pomislite ljudje božji, kako se naj invalid, ki nima roke ter je za delo nesposoben in za obrtnika se tudi ne more izučiti, živi s 300 K, če nima nič premoženja. V državno službo ob večni redukciji itak ni mogoče priti, za privatne pa je zdravih dovolj in privatna uprava in podjetja pa sprejemajo koga hočejo. Dobro bi bilo, da bi tudi privatniki pod nekaterimi pogoji naj sprejemali invalide, ki so zmožni za službo. Sedaj se sliši, da misli gospod minister predložiti inv. zakon narodni skupščini. Prosimo torej mi slovenski invalidi-trpini, Vas poslanci SLS, da nam po Vaših močeh pomagata do pravičnega zakona, če se pri sedanjem režimu kaj pomagati da. Pred nedavnim se je vrغل neki invalid pri Cirkovcih iz obupa pod vlak in našel žalostno smrt. To bi naj bil vlastodržcem resen opomin. Eden invalid v imenu mnogih.

Obmejna šola na Kaplji bo priredila letos za revne šolarje obmejne prebivalstva božičnico. Ob tej priliki bodo otroci tudi obdarovani. Ta prireditev bo velike važnosti za ta obmejni kraj, ker bo obdarovanje revne dece vplivalo tudi na starše in njih narodno zavest. Avstrijsko ozemlje je od Kaplje komaj oddaljeno 20 minut in tamkaj agitirajo vsako leto za božičnico in avstrijski Schulverein obdaruje ob takih prilikah revnejšo deco prav bogato. Šola na Kaplji je že baš radi bogate avstrijske božičnice zgubila marsikaterega učenca, ki hodi rajši v Arvež ali v Lučane, kjer ga za Božič oblečejo in obujejo. Iz ravnokar navedenega je pač razvidno, kolike važnosti so božičnice ravno na obmejniholah. Ker pa je število naših revnih otrok precejšnje, se vodstvo šole obrača tem potom na usmiljena srca s prošnjo, da daruje po svoji možnosti bodisi v denarju ali v blagu (stara oblačila) ali živila itd. za to blago akcijo. Vsak najmanjši dar je dobrodošel in hvaležna vam bode obdarovana revna deca in njihovi starši, katere pridobivati za nas je naša sveta naloga. Prispevki se naj blagovolijo podati v upravništvu »Straže« do dne 7. decembra t. l.

Prekmurje dobi kmetijsko šolo. Finančni odbor je določil 50.000 din. za ustanovitev kmetijske šole v Prekmurju.

Bo malo kmetijskih predavanj. Kmetijska družba za Slovenijo je prirejela kmetijska predavanja po deželi. Ta predavanja so bila združena s precejšnjimi stroški, pa so se zelo dobro obnesla. Ker je sedaj vse centralizirano, dobiva tudi oddelek za kmetijstvo v Ljubljani zelo malo državne podpore. Poslancu dr. Kulovcu se je posrečilo v finančnem odboru, da je iztisnil za kmetijska predavanja po deželi iz državne blagajne znesek 20.000 din.

Centralistični zemljoradnik Pucelj. Iz Beograd pišejo, da je dovolil za lansko leto, ko je bil še g. Pucelj vsega-močni poljedelski minister, za Slovenijo kmetijski kredit v znesku 10,404.206 din. Letos pa je dovolila samoradikalna vlada za kmetijske potrebsčine 14,823.139 din. — »Slovenec« pravi, da so radikali boljši od Puceljevih samo stojnežev za dobre 4 milijone din.

Monopol na sol. Pri razpravi o monopolih je poslanec Žebot zahteval odpravo monopola na sol, petrolej in vžigalice. Kritizira monopolno trgovino soli v Sloveniji, kamor se pošilja najslabša in zdravju škodljiva sol. Finančni minister dr. Stojadinović izjavlja, da je dobil od poslancev Jugoslovanskega kluba vzorce soli, kakršno monopolna uprava pošilja v Slovenijo. V tej zadevi se vrši preiskava, on pa je naročil, da se odslej pošilja v Slovenijo boljša sol. Monopola na te predmete pa ne more odpraviti, ker ima država od teh monopolov največ dohodkov.

Tobak iz Jave. Pri razpravi v finančnem odboru o monopolu je prišla tudi velika afera na dan. Za časa demokratske vladavine je posebna komisija nakupila leta 1922 na Javi 6 milijonov kil tobaka za ceno, ki je za 55 odstotkov višja od domače. Komisija je sklenila pogodbo, po kateri je treba kupnino plačevati vnaprej v holandskih goldinarjih. Transportni stroški pa so bili še večji od kupnine. Referent monopolne uprave je izjavil, da je tega javanskega tobaka toliko, da ga tovarne v dveh letih ne bodo porabile; ker pa je že ves plesniv, ga morajo mešati z dobrim domačim tobakom. Poslanec Žebot je predlagal, da se izvoli posebna parlamentarna komisija, ki naj ta slučaj natančno preišče. Ta predlog je bil odklonjen, ker bi bili gotovo prizadeti visoki gospodje, ki so še sedaj v monopolski upravi. Afera se je razkrila in basta. Plesnivi tobak iz Jave se bo še vnaprej uporabljal za prečanske cigarete, dobre tobačne izdelke bodo papokadili po Srbiji, prodajali v inozemstvo in mnogo tudi pokradli, kar se je že tolikokrat slišalo iz raznih tobačnih tovarn na jugu, a se še nikdar ni doznalo, da bi bili krivci kaznovani in da bi obrati prišli pod vestno in pošteno vodstvo. Sploh je v celi monopolski upravi silno veliko gnilega in posebno zanimivo je tudi to, da stoji ta uprava še vedno pod kontrolo Bleerove bančne skupine, četudi ta še ni izplačala posojila.

Junaški muc. Iz Svečine nam poročajo: Pri posestniku W. na prijaznem gričku so domači grabili krog domačije listje. Bilo je lepo solčno vreme, ki je tudi hišnega muca zvabilo na slamnato hišno streho. Muc se je nekaj časa solnčil, raztegal ude po strehi, nato pa trdno zaspal. Kar naenkrat so glasno zakokodakale kure na dvorišču, grabljajoči so se ozrli in videli, da se je spustil bliskovito naglo nad hišno streho izvanredno velik jastreb. Žrtev jastrebovega skoka je postal speči muc, jastreb ga je prijel s kremplji, ga dvignil in izginila sta — — Po preteku dobre četrt ure pa so se vsi domači začudili, ko so videli muca, kako je vlekel nekaj z vsi močmi proti hiši. Šli so gledat in videli, da vleče muc proti domu onega jastreba, ki ga je pred kratkem v spanju napadel in odnesel. Jastreb je mačka odnesel izpred vidika ljudi, se spustil z njim na tla, da bi ga tamkaj ubil in razmesaril, a muc se je pravčasno zbudil, orientiral, da mu gre za življenje in pregriznil smrtnemu sovražniku vrat. Tako junaških mucov kot je ta svečinski, jih je menda malo!

Zanimivosti izza kulis zgradbe mosta Beograd—Pančevo. Novi most Beograd—Pančevo bo glede dolgoti in konstrukcije prekašal vse dosedanje moste v Evropi in bo eno največjih inženerskih del. Samo dolžina Donave, ki bo premostena, znaša 970 m, potem pa se bo še moralo premostiti močvirje in stranske struge v dolgoti 1500 metrov. Glavni nosilci mosta bodo v razdaljah po 10 m. Most bo imel v spodnjem delu dvotirno železnico, v zgornjem pa 8.4 m široko vozno cesto, ob vsaki strani ceste pa 1.5 m široko pešpot. Ta kolosalni most spada med nemške reparacijske obveznosti in bi ga naj dogotovile velike nemške tvrdke. Za zgradbo mosta se je ponudil poleg posameznikov konzorcij 6 nemških firm, ki se pečajo z gradbo mostov. Ta konzorcij bi bil ves ta most dogotovil v določenem času in bi dal tudi vse garancije, da bo most odgovarjal vsem zahtevam. Posebna jugoslovanska komisija, ki je pregledovala predpriprave za zgradbo tega mostu, se je tudi izrekla za oddajo dela temu nemškemu konzorciju. Čudno — to ogromno delo se je sedaj naenkrat oddalo čisto majhni neznatni firmi. Ta firma je še le nastala po vojni na ta način, da je zbrala razne vojne ostanke in je tako »velika«, da zaposluje samo 60 delavcev. Ta tvrdka ni doslej zgradila niti enega železnega mosta. Ta tvrdka nima niti pojma glede nepreglednih težkoč, ki bodo nastale in se pojavile pri gradbi in vendar je znizala svojo oferto pod ceno zgoraj omenjenega nemškega konzorcija. Naše gradbeno ministrstvo se je kljub odsvetovanju pregledne komisije odločilo za to firmo. Cela nemška mostogradbena industrija je odločno proti oddaji tega dela tej tvrdki, ker noče nositi odgovornosti za neuspeh in blamažo. Celotni most bo vagal 30.000 ton, torej šestkrat več kot doslej najbolj dolgi donavski most na Balkanu in sicer oni pri Černivodih, ki je dolg 1660 m. Veliki podporniki bodo dolgi 30 m in bo vsak tehtal 100 ton. Pri celi zgradbi tega mosta se že kažejo koj v začetku razna znamenja za bodoče afere in postranske zasluzke, ki bodo romali v žepe ministrske gospode, četudi most ne bo odgovarjal zahtevam in predpisom.

Nekaj o kuluku v Bihaču. Pri nas se nikdo od višjih mogotcev ne zmeni, da bi predlagal redukcijo žandarjev in policajev in tudi med uradništvom gonijo samo one v pokoj, ki so neljubi sedanjim vladarjem. Iz Bihača javljajo, da je bilo tamkajšnje prebivalstvo grozno ogorčeno radi upeljave kuluka. Mestjani so sklenili, da se ne bodo odkupili, ampak se bodo podvrgli kulučanju. Minuli ponedeljek zjutraj so se postavili s krampi in lopatami pred poslopje okrajnega glavarstva in čakali, da jih to pošlje na kuluk. Štirje s puškami oboroženi žandarji, štirje policisti, osem cestnih nadzornikov so tvorili eskorto za te bihačke kulukarje, nadzorovat pa sta jih prišla tudi g. okrajni predstojnik in njegov adjunkt. 18 kulukarjev je stražilo in nadziralo 18 oseb.

Jesenski čudeži. Iz zagrebške okolice poročajo, da opazujejo letošnjo lepo in solčno jesen v naravi prave čudeže, kakor jih ne pomnijo najstarejši ljudje. Pred dnevi so bile na Jelačičevem trgu sveže smokve iz Gracana pri Zagrebu. V okolici Zagreba so smokve velika redkost, a nikdo ne pomni, da bi bile kedaj te smokve obrodile dvakrat, kakor ravno letos.

Prepovedano protestno zborovanje v Splitu. Proti nasilstvu Italije so pretekle nedelje hoteli protestirati prebivalci Splita v Dalmaciji. Zborovanje je sklical odbor, v katerem so bili predstavniki vseh strank. Dan pred protestnim zborovanjem pa je vlada prepovedala, da se shod vrši in sicer z motivacijo, da je primorana to storiti radi višjih državnih interesov in momentane politične situacije. Ta prepoved je posebno razburila prebivalstvo Splita, ki lahko vsak dan gleda nasilje Italijanov nad našimi ljudmi, protestirati pa ne sme, samo ker se zunanji minister g. Ninčić boji, da bi se radi tega Italijanom zameril.

Preureditev pristanišča v Bakru. Načrt o preureditvi bakrskega pristanišča je vsled neumnosti vlade zopet splaval po vodi. Kakor je znano, nima Jugoslavija nobenega dobro urejenega pristanišča, ki bi bilo spojeno direktno z zaledjem. Ker pa je tako pristanišče vsaki državi, posebej še nam, ki imamo tako veliko morsko obalo, neobhodno potrebno, zato se vlada že dalje časa bavi z načrtom, preurediti eno izmed naših jadranskih pristanišč, da bi lahko v njem pristajale tudi največje ladje, obenem pa to pristanišče zvezati direktno z zaledjem. Najpripravnejši bi bil za to Bakar, ker ima že železnico, ki je oddaljena od mesta samo kake pol ure, ter bi bilo potrebno samo zvezati pristanišče in to progo z gravitacijsko železnico. Pristanišče samo bi se dalo lahko razširiti z razstrelitvijo nekaterih pečin pod morsko gladino. S tem bi bila Slovenija in Hrvatska direktno spojena z dobrim pristaniščem in vprašanje Reke bi ne igralo več za ti dve pokrajini tako važne vloge. Reka bi bila obenem s tem zelo občutno oškodovana, ker bi tudi transitni promet šel na Baker, ki ima poleg tega v slučaju nevihte sigurnejšo luko, kakor pa Reka. Ker pa je država finančno preslabla, da bi projektirano preureditev Bakra izvršila, privatnega domačega podjetja pa tudi nimamo, ki bi bilo v stanu kaj takega napraviti, zato smo navezani na inozemski kapital. Pred par mesci je stavila državi ponudbo za zgraditev modernega pristanišča in železnice v Bakru neka angleška družba s polkovnikom Dawisom na čelu. Ta družba razpolaga z velikimi ocenanskimi parniki, pa je nameravala svojo centralo ustanoviti v Bakru, kjer bi njeni parniki našli dovolj zaslužka z izvažanjem jugoslovanskih produktov, ker jugoslovanska mornarica ne razpolaga z zadostnim številom oceanskih parnikov ter smo v tem oziru skoro povsem odvisni od Italije. Družba bi zgradila gravitacijsko železnico in razširila pristanišče na svoje stroške s pridržkom, da ostane železnica gotovo število let v lasti družbe, potem pa preide v last in eksploatacijo države. Pogoji so bili izredno ugodni, samo da je družba stavila za Beograd prekratek rok za sprejem pogojev. V Beogradu so namreč celo stvar tako dolgo natezali ter poskušali družbo po stari metodi iztisniti, da bi padel dober bakišiš za odločilne faktorje, da so se Angleži vsega naveščali ter sklenili svoj kapital raje investirati v Avstralijo, kakor pa v Jugoslaviji. Tako smo zopet prišli ob nado, da dobimo v kratkem pristanišče, ki bi odgovarjalo potrebam naše države. Sigurno so vmes tudi prsti italijanskih spletkarjev, ker bi Italija rada zasigurala Reki obstoj. Razvoj Bakra bi pomenil smrt Reke; zato so se Italijani potrudili v Beogradu, da ponudba ni bila pravočasno sprejeta.

Razbojniška nadloga v Slavoniji. V zadnji »Straži« smo javili, da je bil v Slavoniji ubit nadgozdar Franc Pirk-mayer, brat ptujskega okrajnega glavarja g. Pirkmayerja. Sedaj poročajo hrvatski listi podrobnosti o tem napadu, iz katerih se razvidi, kako je v Slavoniji razbojništvo razvito. Razbojniki so napadli gozdarski dvorec grofa Eltz v Tompojevcih pri Vukovaru, baš ko je bila Pirkmayerjeva rod-bina pri večerji. Hipoma so zasedli vse sobe, pet pa jih je šlo s puškami v rokah v jedilnico. Ko je Pirkmayer razbojnika zagledal, je segel v žep po browning, toda v tistem hipu je eden izmed razbojnikov sprožil puško in nadgozdar se je zgrudil težko ranjen. Na strel so prihiteli v sobo svak od Pirkmayerja in sluga z orožjem ter se je v jedilnici razvila prava bitka, v kateri so bili težko ranjeni so-proga od nadgozdarja ter njen brat. Potem so razbojniki naložili blagajno na voz ter jo hoteli odpeljati. V tem hipu so dospeli oboroženi vaščani, katere je priklical sluga iz dvorca in so pregnali s strelj razbojnike. Roparjev je bilo kakih deset ter so bili vsi oblečeni v vojaške obleke in oboroženi z vojaškimi puškami in bajonetni. Izginili so brez sledu. — Drug slučaj drznega roparskega napada se je doigral tiste dni v okolici Virovitice v Slavoniji. Več razbojnikov je napadlo mlinarja Bolovčika v njegovem mlinu na Dravi. Ker stoji mlin na čolnih, mlinar pa je ponoči most do suhega dvignil, so poskušali položiti bruno od brega do mlina, pri tem pa so mlinarja zbudili. Takoj se je zabarikadiral za oknom z vrečami moke ter začel streljati.

Razbojniki so odgovarjali s streli, ko pa je mlinar enega ranil, so jo odkurili.

Zrtev orjuncev. V Dubrovniku je umrl delavec Marko Ivankovič, ki je bil težko ranjen dne 9. t. m. od orjunašev ob priliki nekega incidenta.

Osješka špijonska afera. Pred par dnevi je prišla iz Osjeka vest, da je odkrita nova špijonska afera, katere glavni krivec je bančni ravnatelj Vice. Obmejni organi so na meji proti Madžarski v Baranji aretirali nekega Josipa Bišof, ki je izjavil, da se je, mudil na Madžarskem po naročilu g. Viceta ter da se bavi s špijonažo. Ravnatelja so takoj zaprli ter ga odgnali skupaj z Bišofom v Sombor. Radikalni časopisi so zopet jeli prinašati dolge članke o izdajalskih Hrvatih, katerim se bo izdajstvo nazadnje le dalo dokazati. V Somboru pa je domnevani madžarski špijon svojo izjavo preklkal ter izjavil, da je obdolžil ravnatelja izdajstva le na pritisk žandarjev in detektivov v Belem Manastirju pri Osjeku, ki so ga tako dolgo batinali in zlostavljali, da je nazadnje priznal vse, kar so oni hoteli. Somborska sodnija je ravnatelja Vice takoj izpustila, Bišof bo pa kaznovan samo radi prekoračenja meje brez potnega lista, ker se je dokazalo, da ni nikak špijon. Obmejni organi so hoteli na vsak način uloviti kakega špijona, da si zasigurajo priznanje in odlikovanje, ki navadno v takih slučajih kar dežujejo, pa so zato aretirali kar Bišofa, ki je drugače znan kot malo slaboumen. Da so se pri tem smrtno blamirali, to jih seveda ne ovira prav nič.

Izvoz naše živine v nevarnosti. Obmejne živinozdravniške štabije nam sosednih držav so ugotovile, da so prišli od nas živinski transporti z bolno živino. Baš radi tega obstoji velika nevarnost, da bodo sosedne države prepovedale izvoz naše živine. Baš radi te nevarnosti, da bi bil naš izvoz zaprt, je poljedelsko ministrstvo izdalo na vse pokrajinske uprave stroge naredbе glede natančne preiskave naše živine, ki se izvaža v inozemstvo. Odslej naprej bo vsak komad natančno preiskan in le popolnoma zdrava živina bo smela ven. Kakor javljajo, je izvoz živine iz Vojvodine prepovedan in to radi tega, ker so baš od tam romale bolane svinje ter živina v Prago in na Dunaj. Čehoslovaška in avstrijska vlada sta se pritožili radi tega v Beograd in ta je prepovedal izvoz.

Dunajska medicinska fakulteta priredi od 13. do 16. decembra t. l. XI. mednarodni zdravniški specialni tečaj za laryngo-rhinologijo in otiatrijo. Obiskovalci tečaja imajo plačati vpisnino, katera znaša 150.000 aK. Reflektanti naj priobčijo ime ter morebitne želje tajniku dr. A. Kronfeldu, Wien, IX., Porzellangasse 22.

Fink: Zemljepis za meščanske šole. Ravno kar je izšla nova učna knjiga za meščanske šole: Fr. Fink »Zemljepis za meščanske šole; obči in posebni del« (brez podrobnega opisa Kraljevine SHS). Knjiga obsega 172 strani in ima 18 slik. Podaja snov, ki je po učnih načrtih predpisana za 1. do 3. razred meščanskih šol, v eni sami knjigi, da si more torej učitelj pri pouku izbrati sam, o čemer po načrtih ve, da je treba v enem ali drugem razredu govoriti. Pisatelj je mislil pri sestavi knjige v prvi vrsti na to, da je zemljepisno-krajevni opisi in orisi, ki so pri prejšnjih učnodal učencem le neobhodno potrebno učivo, vsi daljši njih knjigah pomnoževali knjigam obseg in ceno, so odpadli. Knjiga podaja učno besedilo za spominsko utrditev, ono drugo mora tako dodati pouk. Lepo opremljeno, jako pregledno sestavljeno in vse sedanje zemljepisne razmere upoštevajočo knjigo prav toplo priporočamo ne samo meščanskim šolam, ki jo bodo rabile pri pouku, temveč tudi ljudskošolskemu učitelstvu in sicer kot vir za zemljepisni pouk na osnovnih šolah. Knjigo je založila Cirilova tiskarna v Mariboru; trdo vezan izvod stane 30 din. Dobiva se seveda tudi po vseh knjigarnah.

Novi zvezki Splošne knjižnice. Dr. Lavo Čermelj: Boškovičev nauk o materiji — prostoru času v luči relativnostne teorije. Splošna knjižnica 6-1, 52 str. osmerka. V Ljubljani 1923. Cena brez poštne D 16, broš. vez. D 23. Boškovič! Znatnemu delu našega razumnštva je gotovo neznano njegovo ime. In vendar je to naše gore hrasti! Poznajmo ga Dunaj, London, Pariz in Rim, kakor poznajo imena Dekartesa, Newtona in Kanta. Rojen je bil Josip Boškovič dne 18. maja 1711 v Dubrovniku. Postal je jezuit in učenjak na polju matematike in njej sorodnih ved. Napisal je celo vrsto del, ki so razglasila njegovo slavo vsemu kulturnemu svetu.

Andersenove pripovedke. Za slovensko mladino priredila UTVA. Splošna knjižnica št. 7. V Ljubljani 1923. Strani 112. Cena broš. 12 D, vez. 17 D. Andersen, stari znanec mladine, nam je še vedno ljub in drag. — **Emil Gaboriau:** Akt št. 113, roman, poslovenil E. V. — Splošna knjižnica št. 8 v Ljubljani 1923. Založila in natisnila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani. — 536 strani. Cena broš. 22 D, vez. 28 D.

Iz Prometne zveze.

Redukcija železničarstva se je pričela. Te dni se začne kazati, kaj se namerava z železniškim osebjem, osobito v Sloveniji in to najbolj po delavnicah in kurilnicah. Zadnje dneve je bilo odpuščenih več uslužbencev kurilnice Maribor in to tik pred zimom. To je začetek, ki kaže, kaj imamo pričakovati, ko bo uveden novi zakon. Da se jih veliko lahko pripravlja na pot, kaže izjava gospoda Deroko, ki se je dne 5. t. m. izjavil napram narodnemu poslancu g. Žebotu, da namerava odpuštili vse one, »koji imajo švabska imena«. Dobro, ako je g. Deroko prepričan, da je oni, katerega rodbinsko ime ima drugojezični naglas, morda protidržaven element, ali morda s takim imenom ne bi vestno opravljal svoje službe, pričakujemo od njega, da z redukcijo v tem smislu začne na najvišjem mestu ter prvo odpustnico napiše za se, ker se menda zaveda, da

ime Deroko ni slovensko, ne hrvatsko ne srbsko. Torej istotako spada pod bič redukcije. Čemo videti.

Delavskih zaupnikov ni potreba in delavskih deputacij ne sprejemam. To so ponovne besede ravnatelja podržavljenih železnic g. Deroko. Mislimo, da gospod Deroko ne more biti v državi tisti, kateremu ne bi bilo treba upoštevati zakona, ki je po ustavi sprejet, in pod katerega zaščito spada tudi železniško osebje in delavstvo. Ali pa morda gospod Deroko misli, da ima tudi v Sloveniji opraviti z analfabeti, kateri ne poznajo zakonov, ter se lahko z njimi postopa svojevoljno, kakor s kupljenimi sužnji? — Gosp. Deroko to-le povemo: Zakon o zaščiti delavstva, razglašen v Uradnem listu z dne 13. 7. 1922, št. 74 pravi v prvem oddelku točka I., da pod ta zakon spadajo vsa obrtna, industrijska in prometna podjetja. — V petem oddelku se točka 108 glasi: V vseh podjetjih, navedenih v točki 1 tega zakona ima pomožno osebje, ki je zaposleno v njih, pravico izvoliti svoje zaupnike. Točka 119 istega oddelka pa pravi: Delodajlaci ne smejo odpuščati niti preganjati delavskih zaupnikov zaradi pravičnega izvrševanja njih dolžnosti glasom tega zakona. G. Deroko, ne pozabite, da so to pravice, ki jih nam daje zakon, potrjen in odoben od najvišje oblasti, in da se mi teh pravic zavedamo in jih zatevamo ter tudi v Vaši osebnosti ne vidimo moči, ki bi bila opravičena preko tega zakona nam te pravice kratiti ali uničevati.

Za enotno reševanje delavskih vprašanj. Organizacija neodvisnih v delavnici južne železnice Maribor zopet hoče zasejati razdor med delavstvo in organizacije. Dne 12. t. m. so prav popolnoma sami na svojo pest predložili načelniku delavnice zahtevo za urno plačo delavstva. Razdelili so obrtnike na razne razrede ter zahtevajo na primer za prvi razred D 18.50 na uro in tako stopnjevale navzdol. Tako na primer so prisodili strojno pomožnemu osebju D 6.— na uro. Če so se spomnili tudi pomožnega delavstva, niti ne upajo povedati. Delavstvo cele delavnice preklinja neslogo, ter si nad vse želi enotnosti. Ko je delavstvo v delavnici in raznih oddelkih zvedelo, kaj se dela, je nastalo povsod vznemirjenj in gornjanje, vodstvo neodvisnih se pa vprašuje: ali se spominja, kaj smo sklenili pri zadnji skupni seji vseh organizacij? Sklep je bil, da dokler nimamo pravilnika, ne podvzamemo nobenih korakov, in da bodo nastopale v teh bojih vse organizacije skupno, ne pa ena sama, in to zahrbitno. Da ne boste vpraševali, zakaj mi nismo nič podvzeli, vam povemo, da se mi držimo sklepov, in da pri nas drži beseda, med tem, ko pri vas še veriga ne.

Ni rožnata naša bodočnost in čakajo nas še težki boji za naš obstanek. Kako s hočemo na te čase pripraviti, kakšen nam je postaviti branik? Ali bomo stali posamezni, vsak sam zase raztreseni? Ne, in zopet ne! Strnimo se v eno močno armado, močno fronto, napravimo našim sovragom, našim zatiralcem. In ta močna fronta naj bo naša dobra strokovna organizacija. Vsi naj bodo bojovníki te armade, naj delajo vsi za enega, eden za vse, in zmaga bo naša. —

Zahvala. Podpisanemu je bila dne 9. t. m. odpovedana služba v delavnici južne železnice v Maribor, ter se je v tem položaju nahajal sedaj tik pred zimom v največji stiski. Predsednik Prometne zveze, Fr. Lajh in član Saveza Ivo Rotman sta se velikodušno potegnili zanj ter posredovala pri gospodu načelniku delavnice in dosegla, da se ga je obdržalo še nadalje v službi. — Podpisani izreka imenovanima delavskima tovarišema tem potom svojo najiskrenejšo zahvalo, ker sta mu s svojim posredovanjem ohranila službo in kruh. — Franc Prevolshek.

Iz Maribora.

Naše stališče napram sobotni nemški prireditvi pri Götzu. Kakor vzemo iz »Marburger Zeitung« bodo imeli Nemci v soboto v veliki dvorani pri Götzu svojo Liedertafel. Zvedeli smo iz pozitivnih virov, da vlada med jugoslovansko-narodnimi krogi veliko ogorčenje proti dovolitvi te prireditve in sicer iz sledečih razlogov: Po mirovni pogodbi je zajamčena narodnim manjšinam svoboda glede prireditev. Ta svoboda bi naj veljala pri nas kakor v Avstriji. Pri nas se je dosedaj dovoljevalo Nemcem prireditve; a ravno nasprotno se dogaja v Avstriji in to osobito na Koroškem. Na Koroškem oblasti navidezno dovolijo Slovincem kako pri-

reditve, a že vnaprej znajo, da jo bodo razbile in one-mogočile nemško nacionalne tolpe. Resnično doslej niso smeli imeti Slovenci na Koroškem niti ene mirne veselice in prireditve. Avstrijske oblasti se torej očitno zahrbitno ne držijo mirovne pogodbe. Zato se ni čuditi, da so tudi naši narodni krogi ogorčeni nad mariborsko prireditvijo Nemcev. Mariborska policijska oblast je dovolila nemško prireditve, ki bi se gotovo vršila v redu in miru, ako bi isto pravo svobode dovoljevali tudi Nemci našim bratom na Koroškem. Na tem stališču stojimo mi. Narodnim krogom nikakor ni zameriti, če so z vso odločnostjo proti mariborski nemški prireditvi, ravno tako, kakor koroški Nemci proti slovenskim na Koroškem. Ako bodo skrbele avstrijske oblasti za mir, red in svobodo pri slovenskih prireditvah na Koroškem, bodo gotovo potem tudi Nemci pri nas uživali isto pravo. Tokrat pa, ko koroški Nemci razbijajo in onemogočujejo prireditveno svobodo naših bratov z brahijalno silo, se ne smemo čuditi, če se njihovim bratom pri nas v Mariboru nemško-avstrijska nestrpnost povrnila na ta ali oni način. Toliko diplomatični bi naši Nemci že sami morali biti, da bi pri nas s svojimi nacionalnimi prireditvami ne silili v ospredje vsaj tako dolgo ne, dokler svojih bratov onkraj meje niso pripravili do pravičnega postopanja napram Slovincem na Koroškem. Merodajne oblasti pa svarimo pravočasno, da naj prepovedo nemško prireditve in naj Nemcem tudi pojasnijo naše stališče. Ako bodo Nemci v Avstriji lojalni napram našim manjšinam, bomo gotovo tudi mi napram njim v obmejnem Mariboru. Svarimo in opominjamo oblasti pred nepotrebnimi pretepi, škandali in poboji kot najmočnejša stranka, ki pa stoji na slovensko narodnem stališču in se je in bo potegovala za točno izpolnjevanje po mirovni pogodbi narodnim manjšinam zajamčenih pravic pri nas in onkraj meje.

Proračun mestne občine za leto 1924 je razdeljen med obč. svetnike. V kratkem pride do razprave v obč. svetu. Izdatki so proračunjeni na D 6,367.700, dohodki pa na D 6,094.880.50. Primanjkljaj torej znaša 262.811.50 dinarjev in bo po večini krit iz blagajniškega preostanka računskega leta 1923. Edino tolažljivo za davkoplačevalca pri tem proračunu je to, da se letos enkrat ne zahteva nobenih novih davkov, pač pa se bodo pobirale vse dosedanje doklade in pristojbine. **Letošnji proračun kaže dovolj jasno, da so imeli zastopniki Slov. ljudske stranke prav, ko so lansko leto tako ostro nastopili proti novim davkom, katere so socialisti in demokraci hoteli naložiti Mariborčanom.** Lani je občinski svetnik Bahun na vsak način hotel upeljati nanovo užitinski davek od vsake stvari, ki bi se prinesla ali pripeljala v mesto; nadalje je hotel imeti davek na gostilniške »cehe«, ki bi naj bil znašal 5 odstot., hotel je upeljati davek na stanovanja. Naši zastopniki v obč. svetu, posebno še pokojni dr. Verstovšek so odločno nastopili proti tem davkom ter so jih po dvomesečnem boju res tudi ovrgli. Proračun za leto 1924 pa kaže, da je občina tudi brez goraj naštetih davkov izborna izhajala, da so ti davki bili resnično nepotrební, in da jih občina tudi prihodnje leto ne rabi. Vsled odločnega nastopa naših zastopnikov v obč. svetu lansko leto je ostalo okroglo 5 milijonov dinarjev v žepih davkoplačevalcev. O proračunu bomo govorili v eni prihodnjih števil.

Mariborski občinski svet ima redno sejo v torek, dne 20. t. m. ob 19. uri.

Gerent invalidske podružnice. Udruženje vojnih invalidov Maribor sporoča: Ker so se pri nekaterih odbor-nikih podružnice Udruženja vojnih invalidov v Mariboru vršile nerednosti, je izvršni odbor kot centrala za Slovenijo v Ljubljani po izvršeni reviziji odboru te podružnice prekinil delovanje. Postavil je podružnici gerenta tov. Rafaela Justina, abs. jurista, in določil izredni občni zbor za dne 9. decembra t. l. ob 9. uri dopoldne v prostorih restavracije »Kosovo.« Članstvo te podružnice se opozarja, da ima delovati tov. Justin strogo po navodilih izvršnega odbora do izvolitve novega podružničnega odbora in naj gleda na disciplino ter se drži pravil.

**Odbor podružnice Društva drž. policijskih nameščen-
cev v Mariboru** uljudno da se vrši dne 16. in 17. t. m. ob 18. uri v hotelu »Kosovo« (poprej »Maribor«) izvanredni občni zbor s sledečim sporedom: 1. Poročilo centralnega predsednika. 2. Preuredba društvenih pravil. 3. Eventualni predlogi članov. Prosi se za polnoštevilen in točen obisk. — Odbor.

Nad 300 mariborskih otrok nima obleke in obuvala za zimo, polovica izmed njih nikakega perila. Da se vsaj nekoliko odpomore toliki bedi, se prosi občinstvo, naj tudi letos blagohotno odda članarino Podpornemu društvu za uboge učence. Pobirala se bo v kratkem. Osobito se prosi gg. veleobrtnike in trgovce za dar v blagu, ki je društvu najbolj dobrodošel. Te dni so društvu poslane tvrdke: Freund usnje za 20 parov čevljev, Blecha-Hoffmann za 10 parov čevljev, Schonsky Löbl 20 m platna, Šoštarčič in Ihl-Kühar po 10 m blaga za obleke, Doktor in drug 200 din. Velikodušnim darovalcem izreka najtoplejšo zahvalo — društveno vodstvo.

Stroge odredbe proti tujim potnikom. Na inicijativo zborničnega svetnika je Trgovska in obrtniška zbornica dosegla pri oddelku ministrstva trgovine in industrije v Ljubljani izdanje okrožnice na vse podrejene obrtne oblasti v Sloveniji, da imajo strogo postopati proti nedopustnemu nabiranju naročil potom tujezemskih potnikov pri privatnih strankah in prodajanju raznega seboj prinešene blaga po trgovinah, denarnih zavodih in pri drugih privatnih strankah. Mariborski trgovski gremij opozarja svoje člane, da pazijo na inozemske potnike, ki nabirajo pri netrgovcih naročila, kakor tudi one, ki ponujajo okoli razno iz inozemstva seboj prinešeno blago in jih takoj iz-

roče policiji, ker imajo oblasti nalog, proti njim kazensko postopati.

Namesto venca za pokojnega ravnatelja g. Kerna je darovala obitelj raznatelja Hermana 300 dinarjev društvu za podporo revnih učencev, za kar izreka društveno vodstvo najudanejšo zahvalo.

Objava. Kraljevi policijski komisariat razglasa: V svrhu natančne evidence se imajo vsi tuji državljani, ki bivajo v tukajšnjem območju brez izjeme javiti do dne 20. t. m. med 8. in 13. uro pri tukajšnjem policijskem komisariatu, Slomškov trg, soba št. 3.

Pozor! Tapetnik B. Jagodič v Mariboru, Rotovski trg št. 3. je napravil za Nj. Veličanstvo kralja Aleksandra klubni kanape najnovejše konstrukcije ter ga razstavil v trgovin Wersche v Gosposki ulici, kjer si ga lahko do nedelje vsak ogleda.

V soboto, dne 17. novembra se vrši v Lekarniški ulici 6 gledališka predstava Ljudskega odra. Na sporedu sta dve zanimivi igri kateri bosta občinstvu nudili mnogo užitka.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevdel Paulus.

66

Par minut še, pa bo prišel —. Odprla bo vratica, pohitela bo k njemu —. Zapazil jo bo in vrgel jo bo v naročje —. In pokazala mu bo, povedala mu bo, da rada umre zanj, da rada umre z njim, kajti vsa zemlja ni imela večje sreče zanj —.

In kaj se bo potem zgodilo —? Na to niti oddaleč ni vedela odgovoriti.

Vedela je le, da je Andrej govoril resnico. Precy bo za vsako ceno izpolnil dano obljubo. Niti ona, njegova žena, ni mogla druga storiti, ko ga posvariti.

In potem —?

Seveda mu bo morala pustiti, da bo šel na nevarno pot. Niti z besedo, niti s pogledom ga ni smela, ga ne bi bila smela zadržati. Ubogati bo morala, karkoli ji bo naročil. Morebiti celo, da se bo morala spet skriti in čakati, čakati v nepopisnem strahu, med tem ko bo on šel — v smrt.

Toda niti to se ji ni zdelo tako strašno ko pa misel, da je šel v smrt in ni vedel, kako zelo ga ljubi. To vsaj bo zvedel —.

Videla ga bo, čaka nanj —. In povedala mu bo vse, vse —. In spodaj je čakala nanj umazana soba in revna miza in ji pravila, da pride kmalu kmalu —.

Tedaj ujame njeno uho oddaljene korake. Bližali so se —.

Srce ji je burno udarilo. Ali je bil Percy —?

Ne —. Korak ni bil tako dolg, tudi ne tako krepek kakor je bil njegov. Razen tega se ji je zdelo, da čuje dvoje različnih korakov —.

Da, tako je bilo. Dva moška sta prihajala —. Dva tujca morebiti, popotna človeka, potrebna krepčila —. Ali pa —.

Ni imela več časa za ugibanje. Hrupno trpanje je zabobnelo in koj nato je zaklical robot, zapovedajoč glas:

«He —! Državljan Brogard —!»

Brogardovi drsajoči koraki so se oglašili in običajne kletvice so jih spremljale. Prišel je od nekdaj v sobo in koj za njim sta vstopila tudi tujca.

Brogard je obstal sredi sobe. Zaničljivo se mu je podaljšal obraz in odurno je zaklel.

Margareti je zastalo srce, oči so se ji razširile in z grozo obvisle na enem izmed novih gostov.

Z naglim korakom je stopil na sredo sobe proti Brogardu. Obleden je bil, kakor običajno hodijo francoski duhovniki, sušano je nosil, širokokrajni klobuk in nizke čevlje z zaponkami.

Pa ko je stal pred Brogardom, si je za trenutek odpel sušano in na prsni se je prikazala široka trobojnica, znamenje, da je mož uradna oseba in da prihaja v imenu republike.

Pogled na trobojnico je na mah izpremenil Brogardovo zaničljivost v klečeplazno ponižnost.

Margareta ni videla tujcu v obraz. Širok klobuk mu ga je zakrival. Toda spoznala je suhljati obraz, spoznala je nizko postavo, spoznala je tujca po njegovem obnašanju —.

Duhovnik je bil — preoblečeni Chauvelin.

Zdelo se ji je, da je dobila udarec po glavi. Razočaranje, ki je prišlo na njeno koperneče pričakovanje, strah pred tem, kar se je moralo vsak hip zgoditi, — vse to je delovalo na njene živce s tako silo, da se je skoraj onsvestila. Vso svojo krepko voljo je morala zastaviti, da je ohranila zavest.

«Krožnik juhe in steklenico vina!» je zapovedal Chauvelin. «In potem — poberi se! Sam hočem biti.»

Molče in brez kletvic topot je ubogal Brogard. Chauvelin je sedel k mizi, pokriti za Percyja, in uma-

zani krečmar mu je z veliko skrbjo in uslužnostjo stregel, nosil juho in nalival vino. Chauvelinov spremljevalec je obstal pri vratih.

Chauvelin je zamahnil z roko in Brogard se je skril v svojo sobo. Tedaj je na migljaj svojega zapovednika stopil mož izza vrat.

Margareta je spoznala v njem Desgasa, Chauvelinovega tajnika in zaupnika. V minulih dneh ga je velikokrat videla v Parizu.

Desgas je šel k vratom, koder je izginil Brogard, in poslušal.

«Ne prisluškuje?» je vprašal Chauvelin kratko.

«Ne, državljani!»

Margareta se je prestrašila. Chauvelinu bi utegnilo priti na misel, naj Desgas preišče še tudi njeno skrivališče —. Kaj bi se zgodilo, če bi jo našel, na to niti misliti ni upala.

Na vso moč pa je bila Chauvelinova nepotrpežljivost za novicami večja ko njegov strah pred vohuni. Poklical je Desgasa k sebi.

«Angleška jadrnica?»

«Izgubili smo jo iz oči ob solnčnem zatonu. Pa toliko smo videli, da je plula proti zapadu, v smeri proti «Sivemu rtu».

«Ah —! Dobro!» je mrmral Chauvelin. «In kaptan Juley —? Kaj je povedal?»

Za dolge in puste zimske večere kupujte knjige

„Cirilove knjižne ce“ Dosedaj izšlo 7 knjig.

Dobite jih po zelo nizki ceni v prodajalni

TISKARNA SV. CIRILA V MARIBORU.

Hiša enonadstropna, nova, z lepimi kletmi ter precejšnjim vrto mv Ljubljani, se zamenja za Maribor, eventualno proda. Tozadevna natančnejša pojasnila se dobe v trgovini I. Baloh, Maribor, Grajski trg 3. 638 10—1

Prvovrstni klavir se proda. Naslov v upravnistvu.

Proda se lepi lokal s krojaško delavnico in lepo zalogo blaga, na glavni prometni cesti v Mariboru, sposoben za vse. Naslov v upravnistvu lista. 700

Trgovski vajenec, krepek močen in pošten ter z dobrim solskim spričevalom se sprejme takoj v trgovino s specerijskim blagom Hinka Krefta v Ptuj. 695

Vozniki za gramoz se sprejmejo. Koroševa ulica šte. 23. Maribor. 696 2—1

Posestvo, 40 oralov, z hišo in gospodarskim poslopjem, četrt ure od postaje Vuzenica, se pod ugodnimi pogoji proda. Vpraša se: Maribor, Strma ulica 11 v gostilni.

Hiša, enonadstropna, 5 stanovanj (2 sobi in kuhinja kupcu takoj na razpolago), velik vrt, hlev, električna razsvetljava v Mariboru poceni na prodaj. Naslov pove upravnistvo lista. 694 2—1

Enonadstropna hiša s petimi sobami in sezijsko gostilniško koncesijo v hiši, ter gospodarskimi poslopiji, vse v dobrem stanju in z električno razsvetljavo ter osem oralov zemlje, z velikim sadnim vrtom, na Dobrni pri Celju, se radi preselitve takoj proda. Več se izve pri lastniku Matevž Matko, 693

Proda se vsled pomanjkanja prostora skoraj novo kompletno pohištvo za spalnico iz mehkega lesa. Vprašati vsak čas Aleksandrova cesta 157a. 692

Nepremočljivo blago za pekerine in pristni tirolski lodni se po nizki ceni prodajajo pri Franjo Majer-ju, Maribor, Glavni trg 9. 590

Krojač

Jernel Ules

RADVANSKA CESTA 34

se priporoča v najhitrejši izdelavo najpriprost-jših kakortudi najfinejših krojev po nizkih cenah. Dopisnica z dostuje.

Posteljne odeje (koltri) v raznih barvah in kakovosti se dobijo po zelo nizki ceni pri Franjo Majer-ju, Maribor, Glavni trg 9. 589

Širite „Stražo“
JETIKA!

Zdravnik dr. Pečnik

zdravi bolne na pljučih vsaki petek, tudi v četrtek v Celju, Cankarjeva ulica št. 11, II. Čitajte njegove tri knjige o jetiki, v vseh knjigarnah. 915

Zimsko perilo, barhenti za obleke, barhenti in flanela za zimsko perilo, velika izbira sukna, kamgarna, ševijota itd. za moške in ženske obleke, koce, odeje, slamnjače, itd. itd. Vse to kupiš ugodno v manufakturni trgovini Fr. Majer, Maribor, Glavni trg šte. 9. 591

Meinl-ov
čaj

nove
žetve

Po ču

dovito nizkih cenah kupite letos

volneno blago

za ženske in suknjo za moške obleke, kakor tudi vse drugo manufakturno robo v veletrgovini R. Stermecki, Celje. Trgovci engros-cene. Radi splošnega pomanjkanja denarja treba povsod štediti ter je dolžnost vsakega, da se pelje v Celje in poskusi enkrat kupiti v veletrgovini R. Stermecki. 949

Hc 99/23

Dve hiši v Konjicah

šte. 85 in 108 se prodasta, dne 28. novembra 1923, ob 10. uri na lici mesta potom prostovoljne javne sodne dražbe. Pripada več postranskih poslopij, gospodarsko poslopje, dvorišče in vrt. Cel kompleks leži ob veliki državni dunajski cesti in je prav primeren za nastanitev večje trgovne ali drugega podjetja. Vadij znaša 50 000 K. Dražbene pogoje in informacije nudi notarska pisarna v Konjicah.

RADO JEREB, l. r., notar kot sodni komisar.

OBLEKE

za gospode, dame in dečke

izdeluje po zmernih cenah

Fran Vodišek
krojač

Maribor, Vojašniška ul. 2.

Izdelovanje orlovskih ter vsakovrstnih krojev

Postrežba točna in solidna!

Utemeljeno god. 1892.

Oblasno doz. izvestovnica za trgovino I obrt

Viktor Selinger i sin

Zagreb, Illica 25 II.

Telefon br. 16—43

Naslov za brzojave: Regniles.

izvješćuje najbrže i najsavjesnije o bankama, poduzećima, tvrtkama i obrtnicima cijele države SHS, te onima nasljednih država bivše Austro-ugarske monarhije, uz najumjerjenije pristojbe. 465 5—1

Razpoložemo najboljim preporukama.

Ivan Mastnak

trgovina z manufakturo in konfekcijo

CELJE, Kralja Petra c. 15

Priporočam cenj. odjemalcem svojo veliko zalogo češkega in angleškega blaga, debelo suknjo za površnike, vsakovrstnega sukna za moške in ženske obleke, barhand, cefir, debelo platno, vse krojaške potreščine. Velika zaloga gotovih površnikov (raglan), Schliefer, Stutzer, gumi plaščev, lepe moderne obleke, za gospode in dečke po zelo znižanih cenah. 6397 5—1

DRVA
premog
OVEŠ
koruzo
opeko
trgovsko opravo, auto, šivalni stroj, voz proda
OŠET ANDREJ
Maribor, Aleksandrova 57
Telefon 88.

== VRVARNA ==
IVAN N. ADAMIČ
Maribor, Vetrinjska 20

Izdeluje vrvi za stavbe, zvonove, studence, perilo, mlinske oprti, motvoz, štrange, uzde itd.

Zamenja izgotovljene vrvi za predivo!

TVORNICA OLOVNIH PROIZVODA
J. B. ULRICH D. D.
GENERALNA POSLOVNICA I SKLADIŠTE
ZAGREB Jelačičev trg 25, Tel. 13-46 ZAGREB

Proizvodi iz svinca: svinčene cevi, svinčene plošče (orig. Winiwarter), plombe, svinec v blokch, pol'cah itd.

Pločevine: črna in pocinkana pločevina (orig. Winiwarter) in anglška pločevina.

Stanioi: v vsakovrstnih barvah in načrtih.

Cevi: plinske, črne in pocinkane cevi, parne cevi, železne flanžen-cevi. Deli za spojanje cevi (fitingi) iz litega kovnega železa.

Kopalnice: itd.

OSRAM
to znamko mora nositi žarnica

Kdo hoče dobro luč nesme se bati stroškov.

OSRAM NITRA

Sodarji in kovaci!

Imam ca 5000 komadov zelo dobro ohranjenih obročev vsake velikosti takoj po najnižji ceni za oddati. — Nadalje kupujem staro železo litino (Guss), kosti, cunje, krojaške in papirnate odpadke, stare spise (akte), knjige in vsakovrstne kovine po najvišjih dnevnih cenah.

Jakob Zagode, Maribor, Tržaška cesta 5.

KUPUJE
se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki
KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10
Perje za postelje!

SINGER ŠIVALNI STROJI
Na celem svetu znani kot najboljši.
Podružnice in zastopstva v vseh mestih.
Centrala za državo SHS Zagreb, Maruličeva ul. 5, II. k.
Filijalka: Maribor, Solska ulica šte. 2.

Novo došlo!

vseh vrst angleško in češko sukno in drugo manufakturno blago, za jesensko in zimsko sezono. Cene resnično nizke, blago iz priznanih najboljših tovarn.

MASTEK & KARNIČNIK, MARIBOR, GLAVNI TRG 16

Vsak naj si ogleda zalogo in prepriča z enkratnim nakupom!

== **SPODNJEŠTAJERSKA** ==
LJUDSKA POSOJILNICA

V MARIBORU, STOLNA ULICA šte. 6, reg. z. z. n. zav.

obrestuje od 1. avgusta 1923 navadne hranilne vloge, katere se zamore vsak čas dvigniti, po

6%

Stalnejše vloge po dogovoru.

Na drobno!

Na debelo!

Manufakturno blago

po najnižjih cenah pri tvrdki

IVAN KOS, CELJE,

Prešernova ulica št. 17.

Na drobno!

Na debelo!

Zadružna gospodarska banka

Podružnica v Mariboru.

Izvršuje vse bančne posle najkvalitetneje. — Najvišje obrestovanje vlog na knjižice in v tekočem računu.
Izplača vsako vlogo na zahtevo takoj v gotovini.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.